

Barnevernstjenesten kontrollerer og forbedrer undersøkelsesarbeidet

Veiledning til barnevernstjenestene om tilsynsaktiviteten i 2024-2025

Saksbehandlere: seniorrådgiverne Marita Heimstad Alseth, Berit Roll Elgsaas, Mathilde Valen-Sendstad Kjuul og Ragnhild Grønntun Nissen

Godkjent av: avdelingsdirektør Siri Bækkevold

Ansvarlig avdeling: Avdeling for tilsyn med barnevern, sosial- og helsetjenestene

Saksnummer: 2023/1662

Gjelder for: Barnevernstjenestene og statsforvalterne

Innhold

1. Hva er denne tilsynsaktiviteten?	2
2. Hva skal barnevernstjenesten gjøre?	2
3. Om utvelgelse av saker og bruk av egenkontrollskjemaet	4
4. Nærmere om de enkelte spørsmålene i egenkontrollskjemaet.....	6
5. Internkontroll og kvalitetsforbedringsarbeid henger sammen	12
6. Ny gjennomgang – har forbedringstiltakene virket?	13

1. Hva er denne tilsynsaktiviteten?

I tilsynsaktiviteten i 2024-2025 skal barnevernstjenestene få tilgang på veiledning og støttemateriell for å gjennomføre egenkontroll av undersøkelser og forbedringsarbeid. Tilsynsaktiviteten er en oppfølging av funn fra tidligere landsomfattende tilsyn med undersøkelsesarbeidet og vil særlig rette søkelyset mot styring, ledelse og forbedringsarbeid. Parallelt med dette vil Bufdir gjennomføre en satsing på de samme temaene. Bufdirs aktiviteter og denne tilsynsaktiviteten utfyller hverandre og viser at styring, ledelse og kontinuerlig forbedringsarbeid er avgjørende for å sikre forsvarlige og trygge tjenester.

Tilsynets formål er å bidra til å styrke kvaliteten i barnevernet, jf. barnevernsloven § 17-1.

Tilsynsmyndighetene kan bruke ulike virkemidler og aktiviteter for å bidra til at regelverket følges. Det å bidra til og å følge opp at tjenestene arbeider i tråd med kravene i lov og forskrift, er en viktig del av tilsynsoppdraget.

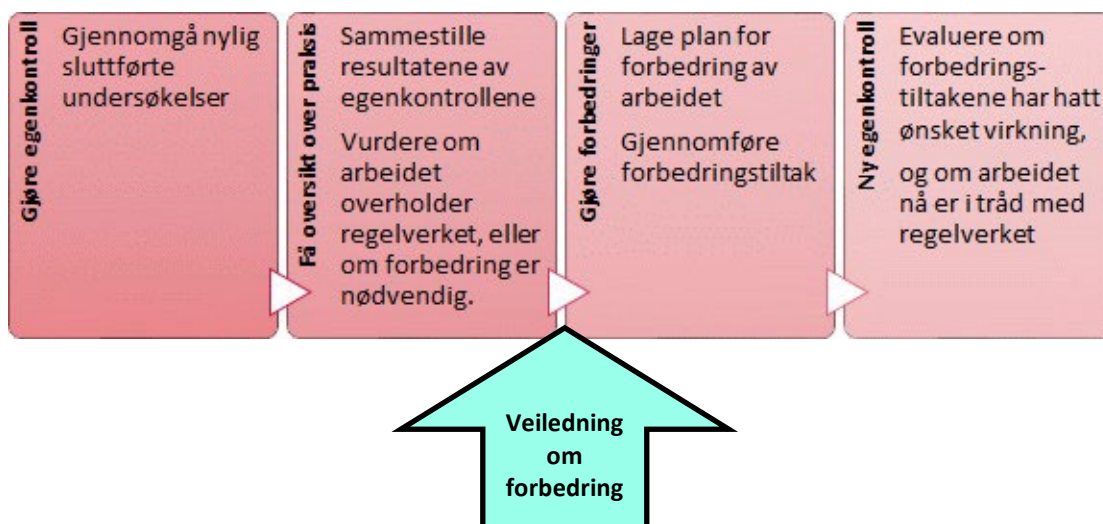
Gjennom denne tilsynsaktiviteten vil barnevernstjenestene få tilgang til verktøy for å gjennomgå og vurdere egen praksis. Videre vil dere få informasjon og veiledning fra statsforvalteren om hvordan drive forbedringsarbeid. Selv om disse aktivitetene er knyttet til undersøkelsesarbeid, vil prinsippene ha overføringsverdi og kunne brukes på andre tema og områder.

Statsforvalterne tilbyr aktiviteten til alle barnevernstjenestene. Det er frivillig å delta, men vi mener at alle barnevernstjenester kan dra nytte av materialet for å gjennomgå egen praksis, avdekke behov for forbedringer, og få innsikt i hvordan de kan forbedre barnevernsarbeidet på en kunnskapsbasert måte.

2. Hva skal barnevernstjenesten gjøre?

For barnevernets del består tilsynsaktiviteten av fire hoveddeler:

- Gjøre egenkontroll: Gjennomgå nylig slutførte undersøkelser
- Få oversikt over praksis: Sammenstille resultatene fra egenkontrollene og vurdere om undersøkelsesarbeidet er i tråd med regelverket, eller om forbedring er nødvendig
- Gjøre forbedringer: Komme frem til en plan for hvilke tiltak som skal iverksettes for å forbedre det avdekte forbedringsbehovet. Veiledningen om forbedringsarbeid skal støtte dette arbeidet. Gjennomføre forbedringstiltakene i henhold til planen.
- Ny egenkontroll: Evaluere om forbedringstiltakene har hatt ønsket virkning og om arbeidet nå er i tråd med regelverket

Aktivitetene skal i utgangspunktet gjennomføres i perioden juni 2024 – januar 2026.

Når	Barnevernstjenesten (bvt)	Statsforvalteren (SF) / Helsetilsynet (Htil)
Juni 2024		<ul style="list-style-type: none"> Htil ferdigstiller veiledere og støttmateriell for tilsynsaktiviteten. SF inviterer alle bvt i fylket til informasjonsmøte i september.
Sept.	<ul style="list-style-type: none"> Bvt deltar i informasjonsmøte om tilsynsaktiviteten. Innen 2 uker etter møtet gir bvt tilbakemelding til SF om de vil delta i tilsynsaktiviteten og angir når de planlegger å gjennomføre første runde med egenkontroll. 	<ul style="list-style-type: none"> SF orienterer om tilsynsaktiviteten. Sf kan veilede om hvordan gjøre forbedringsarbeid på dette møtet eller senere. SF tar imot tilbakemeldingene og holder oversikt over hvem som vil delta og når de vil gjennomføre første runde med egenkontroll.
Okt.-des.	<ul style="list-style-type: none"> Bvt gjennomfører egenkontroll av nylig slutførte undersøkelsessaker og fyller ut samleskjema på grunnlag av egenkontrollskjemaene. Bvt vurderer behov for forbedring. Bvt jobber seg frem til en plan for forbedringsarbeidet. Enten ved å følge veiledning om forbedringsarbeid eller etter egenvalgt fremgangsmåte. Innen 31.12.2024 sende samleskjema til Htil og SF Innen 31.12.2024 sende plan for forbedringsarbeidet til SF 	<ul style="list-style-type: none"> SF tilbyr veiledning om forbedringsarbeid, eller anbefaler bvtj å benytte støttmateriell på egenhånd. SF er tilgjengelig for eventuelle spørsmål fra bvt. SF vurderer om det er hensiktsmessig med felles møter med alle/noen bvt.
Jan 2025		<ul style="list-style-type: none"> SF etterspør ev. manglende samleskjema og plan for forbedring SF gir Htil en kort oppsummering fra eget/egne fylker innen 31.01.2025
Jan – okt	<ul style="list-style-type: none"> Bvt iverksetter forbedringstiltak i tråd med egen plan 	<ul style="list-style-type: none"> SF er tilgjengelig for eventuelle spørsmål fra bvt. SF vurderer om det er hensiktsmessig med felles møter med alle/noen bvt.
Nov./des.	<ul style="list-style-type: none"> Bvt gjør ny egenkontroll av undersøkelser avsluttet i 2025 og vurderer om forbedringsarbeidet har hatt ønsket virkning Innen 31.12.2025 sender bvt samleskjema etter ny egenkontroll til Htil og SF Innen 31.12.2025 sender bvt en vurdering av om tiltakene har hatt ønsket virkning og ev. videre planer for forbedring til SF 	
Januar 2026		<ul style="list-style-type: none"> SF etterspør ev. manglende samleskjema og vurdering SF gir Htil en kort oppsummering fra eget/egne fylker innen 31.01.2026 Htil oppsummerer erfaringer med tilsynsaktiviteten

Dersom lokale forhold gjør det nødvendig, kan barnevernstjenesten og statsforvalteren justere noe på fremdriften, men ikke mer enn at andre runde med egenkontroller er gjennomført innen utgangen av 2025.

3. Om utvelgelse av saker og bruk av egenkontrollskjemaet

Utvalget av saker skal være tilfeldig. Barnevernstjenesten skal ikke velge ut saker på bakgrunn av spesifikke kriterier som type bekymring, alvorlighetsgrad, kompleksitet, eller annet, da alle undersøkelsessaker betraktes som relevante for denne egenkontrollen.

Et utvalg på cirka 10 saker vil i de fleste tilfeller være overkommelig og gi et tilstrekkelig representativt bilde av praksis. (Men det er bedre med noe færre saker med grundig gjennomgang enn å gjennomgå mange saker på en overfladisk måte.) For å vise dagens praksis bør sakene være av så ny dato som mulig, og ikke være avsluttet for lengre enn 1 år siden. I mindre barnevernstjenester kan det være vanskelig å finne mange nok nye saker. Da får man nøye seg med færre saker.

Ved utvelgelse av saker bør barnevernstjenesten inkludere så mange som mulig av utfallene en undersøkelsessak etter barnevernsloven § 2-5 kan resultere i, nemlig:

- vedtatt å henlegge saken
- vedtatt å henlegge saken med mulighet for ny undersøkelse etter tredje ledd
- vedtatt å iverksette tiltak
- sendt begjæring om tiltak til barneverns- og helsenemnda

I halvparten av sakene bør utfallet være at barnevernet anbefalte tiltak, uavhengig av om det var frivillige hjelpetiltak eller om det ble sendt begjæring til nemnda. For eksempel kan dere ta utgangspunkt i de sist avsluttede undersøkelsene og se om alle de mulige utfallene er med. Mangler ett eller to av utfallene, får dere vurdere om den siste undersøkelsessaken i aktuell kategori er ny nok til å si noe om dagens praksis.

I interkommunale barnevernstjenester bør saker fra alle samarbeidskommunene gjennomgås, men ikke nødvendigvis saker i alle utfallskategoriene i hver kommune. Det kan bety at her er det nødvendig å gå gjennom flere enn ti saker.

Spørsmålene i egenkontrollskjemaet er valgt på grunnlag av funn etter det landsomfattende tilsynet i 2020-2021 om undersøkelser i barnevernet og andre tilsynsaktiviteter med samme tema. De temaene som belyses i spørsmålene, har vist seg å være særlig utfordrende og risikofylte. Vær oppmerksom på at spørsmålene ikke dekker alle lovkrav som gjelder for gjennomføring av undersøkelser.

Bakgrunnen for å begrense antall tema og spørsmål er at det skal være overkommelig for barnevernstjenestene å gjennomføre denne kontrollen. Videre er det et mål at arbeidsmåten skal ha overføringsverdi til andre områder; at barnevernstjenesten senere kan gjøre tilsvarende kontroller med andre områder basert på spørsmål de selv utvikler.

Egenkontrollskjemaet inneholder tre viktige tema/områder for undersøkelsesarbeid i barnevernet, med tilhørende spørsmål som viser ulike sider ved temaene:

- oppstart av undersøkelsen
- barnets helhetlige omsorgssituasjon og behov
- samlet vurdering

Egenkontrollen skal gjøres av barnevernstjenesten selv. Den enkelte tjeneste må vurdere hvem i tjenesten som skal gjøre kontrollen, men barnevernsleder og den/de som er ansvarlige for undersøkelsesarbeidet må være delaktig i gjennomgangene. Om mulig bør flere personer involveres i arbeidet med å lese og vurdere sakene. Dette vil bidra til at dere får en felles oppfatning av hva som vurderes og hva som skal til for å besvare spørsmålene med ja, eventuelt delvis eller nei. Den som har behandlet saken, bør ikke kontrollere saken selv, i alle fall ikke alene. Det er da en for stor mulighet til å lese for mye mellom linjene eller svare ut fra hva man vet er gjort – uten at dette gjenspeiles i dokumentene.

I utgangspunktet skal svarene finnes ved gjennomlesning av dokumenter i saksmappa til barnet. Hvis de ikke gjør det, kan opplysningene søkes ved samtale med saksbehandler. I tilfelle skal dette skrives inn i kommentarfeltet i skjemaet. Kommentarfeltet skal brukes til å notere hva som ble gjort for å klargjøre praksis (hva som har skjedd), ut over det å lese saksdokumentene. Her kan det også noteres hva konkret som mangler, enten i praksis eller dokumentasjonen. På dette steget skal praksis klargjøres. Å finne ut hvorfor det ble som det ble, kommer senere i prosessen – når det skal vurderes hva som skal gjøres for å forbedre kvaliteten på praksis (arbeidet).

Alle spørsmålene – unntatt 1.1. – skal besvares med enten ja, delvis eller nei. I spørsmål 1.1. etterspørres antall dager det går fra meldingen er mottatt til første undersøkelsesaktivitet er gjennomført.

Når de ulike spørsmålene skal besvares (med ja/delvis/nei), innebærer dette også en vurdering av kvaliteten av arbeidet. Dette er ikke bare en sjekklister for en del aktiviteter. Det må også vurderes om de ulike aktivitetene er gjort på en tilfredsstillende måte. For eksempel når dere snakker med barnet: Det er ikke tilstrekkelig at det er snakket med barnet; hva det er snakket med barnet om og om dette er tilpasset barnets alder og modenhet er vel så viktig. Et annet eksempel kan være undersøkelsesplan: Det holder ikke å ha et dokument som heter undersøkelsesplan; den bør være utformet i samarbeid med familien og være en plan som blir brukt, og som justeres ved behov.

Dersom det er flere medarbeidere som skal gjennomføre egenkontrollen, er det viktig at dere tester ut om dere vurderer svaralternativene likt. Dette kan gjøres ved at alle leser de samme sakene til å begynne med og at dere sammenligner svarene deres. Dersom svarene varierer, må dere drøfte dere frem til en felles forståelse.

Under hvert egenkontrollskjema er det satt inn noen refleksjonsspørsmål. Disse er ment å skulle løfte dere litt over alle detaljene i saken, se ev. mønster, kjennetegn ved saken og tanker om hvorfor arbeidet ble gjort slik i denne saken.

Når alle egenkontrollskjemaene er utfylt, sammenstilles svarene i et samleskjema. Bildet som kommer frem i arbeidet med å fylle ut egenkontrollskjemaene og samleskjemaet, vil danne grunnlag for barnevernstjenestens vurdering av egen praksis og om dere ser et forbedringsbehov.

Barnevernstjenesten skal sende samleskjemaet til Helsetilsynet og statsforvalteren innen 31.12.2024.

I arbeidet med både egenkontrollskjema og samleskjemaet vil dere gjøre dere refleksjoner av om det er mønster eller kjennetegn på saker hvor krav ikke er ivaretatt, og om hva som kan være årsaker til at det har blitt slik i disse sakene. Disse refleksjonene er det viktig å ta med dere inn i arbeidet med å gå metodisk frem for å finne ut hva som skal til for å korrigere det som er sviktområde i deres tjeneste.

I denne tilsynsaktiviteten vil statsforvalterne gi dere tilbud om veiledning om hvordan dere kan gå kunnskapsbasert og metodisk frem for å finne egnede tiltak og lage en plan for implementering av disse

tiltakene. Dette er en plan som skal være et verktøy for dere selv, men dere skal sende statsforvalteren en kopi, slik at de er informert om at dere prioriterer forbedring av avdekte sviktområder og når dere forventer å kunne gjøre ny egenkontroll for å se om tiltakene dere iverksetter virker. Fristen for å sende inn denne planen er satt til 31.12.2024. Ved behov for å justere fristen for forbedringsarbeidet, kan dere avtale dette direkte med statsforvalteren. Mer informasjon om forbedringsarbeid og veiledningen dere har tilbud om finner dere i kapittel 5.

Dersom barnevernet vurderer at det ikke er behov for forbedringer, er det fint om dere gir statsforvalterne en kort tilbakemelding om hva dere gjør for å sikre god kvalitet på undersøkelsesarbeidet.

- Til Helsetilsynet sendes samleskjema på epost til postmottak@helsetilsynet.no med emne «Tilsynsaktivitet barnevern 2024-2025».
- Statsforvalteren i ditt fylke vil opplyse hvilken adresse dere skal bruke for å sende dem både samleskjema og ev. plan for forbedringsarbeidet.

Innsending av samleskjema og planer kommer på statsforvalternes og Helsetilsynets postlister. Postlistene er offentlige. Vær derfor nøye med å ikke skrive sensitive eller taushetsbelagte opplysninger i disse dokumentene.

Statsforvalteren skal gi Helsetilsynet en samlet oversikt fra sitt fylke over hvem som deltar i tilsynsaktiviteten og hvem av disse som har sendt samleskjema og plan for forbedringsarbeid innen utgangen av januar 2025.

4. Nærmere om de enkelte spørsmålene i egenkontrollskjemaet

4.1 Tema 1: Oppstart av undersøkelsen

Det er viktig at undersøkelsen kommer i gang raskt, og at den gjennomføres på en planmessig måte.

Spørsmål 1.1.

Hvor mange dager gikk det fra melding til første undersøkelsesaktivitet?

Spørsmålet relaterer seg til følgende lovkrav:

- *Bvl § 1-7: forsvarlighetskravet*
- *Bvl § 2-2 (2): Undersøkelsen skal gjennomføres snarest ...*

I dette spørsmålet skal det angis hvor mange dager det gikk fra barnevernet mottok meldingen til første undersøkelsesaktivitet faktisk ble gjennomført

Det er ikke når planlegging av undersøkelsen eller utsendelse av brev fant sted som etterspørres her, men når aktiviteten faktisk ble gjennomført. Undersøkelsesaktiviteter ifølge barnevernsloven er:

- Besøk i hjemmet
- Samtale med foreldrene
- Samtale med barnet, eventuelt i enerom
- Innhenting av opplysninger
- Bruk av sakkyndig
- Utredning av Bufetat for barn 0-6 år
- Undersøkelse i sykehus

Aktivitetene er omtalt i [veilederen](#) for det landsomfattende tilsynet i 2020-2021.

Svaret gir en indikasjon på hvor raskt man kom i gang med undersøkelsen. Saker hvor det går flere

uker fra melding til første kontakt med barnet/familien, kan lett bli uaktuelle fordi situasjonen har endret seg. Spørsmålet må ses i sammenheng med spørsmål 1.6.

Spørsmål 1.2.

Informerte vi barnet om grunnlaget for undersøkelsen?

Spørsmålet relaterer seg til følgende lovkrav:

- *Bvl § 1-4: Barnets rett til medvirkning*
- *Bvl § 12-3: Barns partsrettigheter*

Barnet skal informeres om innholdet ut fra sin modenhet og sine forutsetninger – slik at barnet kan gjøre seg opp en mening om saken.

Det er ikke bare at barnevernet snakket med barnet som skal vurderes, men om samtalen inneholdt opplysning om hva meldingen handlet om og hva barnevernet vil gjøre fremover. Noen ganger vil det være nødvendig med flere samtaler med barnet for å bygge tillit slik at det blir mulig å snakke om hva meldingen og bekymringen dreier seg om.

Spørsmål 1.3.

Tilrettela vi tilstrekkelig for barnets medvirkning i denne saken?

Spørsmålet relaterer seg til følgende lovkrav:

- *Bvl § 1-4: Barnets rett til medvirkning*
- *Bvl § 12-3: Barns partsrettigheter*

Dette er en fortsettelse av forrige spørsmål. Informasjon er en forutsetning, men bare begynnelsen for medvirkning. Tilrettelegging for medvirkning må skje i tråd med barnets alder og modenhet. Tilrettelegging betyr gjerne flere runder sammen med barnet, bruk av tolk, tillitsperson og ulike andre tiltak. Barnet har rett, men ikke plikt til å medvirke.

Spørsmål 1.4.

Informerte vi foreldre om grunnlaget for undersøkelsen?

Spørsmålet relaterer seg til følgende lovkrav:

- *Bvl § 1-9: Samarbeid med barn, familie og nettverk*
- *Bvl § 12-2: Foreldrenes partsrettigheter*

Også foreldrene trenger opplysning om hva meldingen handlet om, og om hva barnevernet vil gjøre fremover. Dette danner grunnlag for foreldrene sitt samarbeid og bidrag i undersøkelsen.

NB: I noen saker er det rett å vente med å informere foreldrene.

Spørsmål 1.5.

Ble det gjort en vurdering av hva som skulle undersøkes?

Spørsmålet relaterer seg til følgende lovkrav:

- *Bvl § 2-2 (3): ... barnets helhetlige omsorgssituasjon og behov ... [skal undersøkes] ... systematisk og grundig ...*

Ut fra alvorlighetsgraden i opplysningene i meldingen, eventuelt supplert med informasjon barnevernet har om familien fra før, ble det gjort en velbegrunnet vurdering av hva barnevernet trenger å vite om dette barnets situasjon.

Spørsmål 1.6.

Startet undersøkelsen raskt nok?

Spørsmålet relaterer seg til følgende lovkrav:

- *Bvl § 1-7: forsvarlighetskravet*
- *Bvl § 2-2 (2): Undersøkelsen skal gjennomføres snarest ...*

Vurdert i ettertid, kom barnevernet raskt nok i gang med undersøkelsen i dette tilfellet, sett i forhold til alvoret i meldingen og/eller andre opplysninger barnevernet hadde?

Spørsmål 1.7.

Ble det gjort vurderinger av behovet for akuttiltak?

Spørsmålet relaterer seg til følgende lovkrav:

Bvl § 2-1 (1, tredje setn.): ... vurdere om en bekymringsmelding krever umiddelbar oppfølging

4.2 Tema 2: Barnets helhetlige omsorgssituasjon og behov

For å få et tilstrekkelig grunnlag for å vurdere barnets behov for hjelp, må barnevernet klargjøre alle relevante sider ved barnets omsorgssituasjon. «Barnets behov i sentrum» er den gjennomgående modellen i Bufdirs [Barnevernsmessig kvalitetssystem](#). Modellen gir oversikt over alle relevante sider ved barnets omsorgssituasjon.

Spørsmål 2.1.

Ble det vurdert hvilke undersøkelsesaktiviteter som var nødvendig for å avklare omsorgssituasjonen og hjelpebehovet til barnet?

Spørsmålet relaterer seg til følgende lovkrav:

- *Fvl § 17: utredningsplikten*
- *Bvl § 2-2: rett og plikt til å gjennomføre undersøkelser*

Barnevernstjenesten skal vurdere konkret hvilke undersøkelsesaktiviteter som er nødvendige i den aktuelle saken og ikke bruke samme mal sjablongmessig i alle saker.

Se spørsmål 1.1. for hva som menes med undersøkelsesaktiviteter. Blant aktivitetene er innhenting av opplysninger og observasjoner mye brukt – og derfor etterspørres disse konkret i de to neste spørsmålene.

Spørsmål 2.2.

Ble det innhentet opplysninger fra alle relevante informanter?

Spørsmålet relaterer seg til følgende lovkrav:

- *Bvl § 13-4: innhente opplysninger, ev. pålegg om å gi opplysninger til bv*

Spørsmålet rommer forhold som: Ble det vurdert hvem det var relevant å innhente opplysninger fra og hvilke opplysninger hver av dem kunne gi? Dersom barn/foreldre ikke samtykket, ble det vurdert å pålegge å gi opplysninger?

Spørsmål 2.3.

Er observasjoner av barnet beskrevet?

Spørsmålet relaterer seg til følgende lovkrav:

- *Bvl § 2-2 (5)*
- *Bvl § 12-4: Barnevernets journalplikt*

Gjennomførte barnevernet, ev. sakkyndige, observasjon av barnet og samspill mellom barn og foreldre, ev. andre viktige personer? Beskrives situasjonene objektivt og uten vurderinger og tolkninger?

Spørsmål 2.4.

Kommer barnets mening om egen situasjon frem?

Spørsmålet relaterer seg til følgende lovkrav:

- *Bvl § 1-4: barnets rett til medvirkning*
- *Bvl § 12-5: begrunnelse for vedtak skal inneholde barnets mening og hvordan denne er vektlagt*

Er det tydelig i saksdokumentene hva barnet selv mener om sin situasjon og eventuelle hjelpebehov? Det kan være saksbehandler/kontaktperson selv som snakket med barnet, eller det kan være talspersonen, helsesykepleier, lærer e.l. som har snakket med barnet. Det er viktig at barnets mening kommer frem «så rent som mulig», det vil si uten vurderinger og tolkninger av hva barnet egentlig mente.

Spørsmål 2.5.

Kommer foreldrenes synspunkter om barnets situasjon frem?

Spørsmålet relaterer seg til følgende lovkrav:

- *Bvl § 2-2*

Er det tydelig i saksdokumentene hva foreldrene mener om barnets situasjon og eventuelle hjelpebehov? Hvordan mener de at situasjonen kan avhjelpes?

Spørsmål 2.6.

Er alle (relevante) sider av barnets situasjon belyst?

Spørsmålet relaterer seg til følgende lovkrav:

- *Bvl § 2-2 (3): ... barnets helhetlige omsorgssituasjon og behov ... [skal undersøkes] ... systematisk og grundig ...*

Er alle sider av barnets omsorgssituasjon belyst, eventuelt begrunnet dersom det ikke er tilfelle?

«Barnets behov i sentrum» er den gjennomgående modellen i Bufdirs Barnevernsfaglig kvalitetssystem. Modellen gir oversikt over alle relevante sider ved barnets omsorgssituasjon.

Spørsmål 2.7.

Var undersøkelsesplanen god nok?

Spørsmålet relaterer seg til følgende lovkrav:

- *Bvl § 2-2 (3. avsnitt siste setn.): Barnevernstjenesten skal lage en plan for undersøkelsen.*

Var det utarbeidet en undersøkelsesplan? Omfattet den de relevante forholdene som burde undersøkes? Ble det innhentet opplysninger fra alle relevante informanter? Ble den fulgt og justert ved behov? Var den realistisk når det gjelder tidsbruken for de ulike undersøkelsesaktivitetene?

4.3 Tema 3: Samlet vurdering

Når alle relevante sider ved barnets omsorgssituasjon er klarlagt, må barnevernet vurdere disse og om barnet har behov for tiltak fra barnevernstjenesten.

Spørsmål 3.1.

Er alle (relevante) sider av barnets situasjon vurdert for å avgjøre om det er behov for tiltak fra barnevernet?

Spørsmålet relaterer seg til følgende lovkrav:

- *Bvl § 2-2 (3): ... barnets helhetlige omsorgssituasjon og behov ... [skal undersøkes] ... systematisk og grundig nok til å kunne avgjøre om det er nødvendig å iverksette tiltak*
- *Bvl § 2-5: avslutning av undersøkelse*
- *Fvl § 17: utredningsplikt*

Er de ulike elementene i modellen «Barnet behov i sentrum» (se lenke i spørsmål 2.6) vurdert? Er det tydelig hvordan barnevernet vurderer behov for hjelp på de ulike områdene?

Spørsmål 3.2.

Er barnets beste et grunnleggende hensyn i vurderingen?

Spørsmålet relaterer seg til følgende lovkrav:

- *Bvl § 1-3: Barnets beste*
- *Bvl § 2-5: avslutning av undersøkelse*
- *Bvl § 12-5: hvordan barnets beste er vurdert skal fremgå av vedtakets begrunnelse*

Er det gjort en konkret vurdering av hva som er til barnets beste? Er hensynet til barnets beste avveid mot andre hensyn i saken?

Generell kommentar nr. 14 (2013) om barnets rett til at hans eller hennes beste skal være et grunnleggende hensyn.

Barneombudet har en egen side om hvordan vurdere barnets beste.

Spørsmål 3.3.

Er barnets mening vurdert og vektlagt?

Spørsmålet relaterer seg til følgende lovkrav:

- *Bvl § 1-4: Barnets rett til medvirkning*
- *Bvl § 12-5: Det skal fremgå av vedtaket hva som er barnets mening, og hvilken vekt*

barnets mening er tillagt

Kommer det tydelig frem hvordan barnevernet vurderer barnets mening? Vektlegges barnets mening i tråd med barnets alder og modenhet?

Spørsmål 3.4.

Er det tydelig om barnevernet mener det er behov for hjelp fra barnevernet?

Spørsmålet relaterer seg til følgende lovkrav:

- *Bvl § 2-5: Barnevernstjenestens undersøkelse er avsluttet når den har foretatt en samlet vurdering av saken og gjort ett av følgende*
- *vedtatt å henlegge saken*
- *vedtatt å henlegge saken med mulighet for ny undersøkelse etter tredje ledd*
- *vedtatt å iverksette tiltak*
- *sendt begjæring om tiltak til barneverns- og helsenemnda*
- *Fvl § 17: utredningsplikt*

Barnevernet skal konkludere med å foreslå barneverntiltak når dette kan avhjelpe barnets situasjon, selv om partene formidler at de ikke vil samtykke til tiltak. At foreslåtte tiltak ikke kan iverksettes på grunn av manglende samtykke, er ikke grunnlag for barnevernet til å la være å foreslå nødvendige og relevante tiltak sett i forhold til barnets behov. (Se punkt 3.4. i veilederen.)

Spørsmål 3.5.

Er det sammenheng mellom bekymring, opplysninger, vurdering og det barnevernet foreslår?

Spørsmålet relaterer seg til følgende lovkrav:

- *Bvl § 2-5 (se spm. 1.4)*

Er det en «rød tråd» og logisk sammenheng gjennom hele undersøkelsen? Er vurderingene relevante i forhold til meldingen og opplysninger som har kommet frem? Er konklusjonen og forslag til tiltak logiske sett i sammenheng med det som har kommet frem i undersøkelsen?

Spørsmål 3.6.

Er alle viktige opplysninger vurdert slik at ikke noe har glippet eller blitt borte underveis?

Spørsmålet relaterer seg til følgende lovkrav:

- *Bvl § 2-5 (se spm. 1.4)*
- *Fvl § 17: utredningsplikt*

Dette er en ekstra sjekk for at det ikke har skjedd en gliding i fokus slik at vesentlige bekymringer har glippet eller blitt borte underveis. Dersom viktige forhold i meldingen ikke er undersøkt nærmere, må dette begrunnes. Risikoen for at noe glipper er størst i komplekse saker og her kan konsekvensene også være større.

Spørsmål 3.7

Samarbeidet vi med barn og foreldre om innhold og gjennomføring av undersøkelsen i tilstrekkelig grad?

Spørsmålet relaterer seg til følgende lovkrav:

- *Bvl § 1-9: Samarbeid med barn, familie og nettverk*

Her skal det vurderes om barnevernet i denne saken har oppfylt kravet i bvl § 1-9 om at undersøkelsen så langt mulig skal skje i samarbeid med barnet og foreldrene. Dette inkluderer retten til medvirkning, ivaretagelse av partsrettigheter, retten til å få forelagt opplysninger og retten til å uttale seg til opplysningene.

Det er nødvendig å vurdere behovet for akuttiltak både ved meldingsgjennomgangen/opstart av undersøkelsen og underveis i undersøkelsene dersom det kommer nye bekymringsfulle opplysninger om barnets situasjon.

5. Internkontroll og kvalitetsforbedringsarbeid henger sammen

Kvalitetsforbedring er en kontinuerlig prosess som handler om å finne ut hva som kan bli bedre, sette i gang tiltak, sjekke om tiltakene virker og justere dem basert på det man finner ut. Tilnærmingen er svært relevant i sammenheng med internkontroll, ettersom begge fokuserer på å identifisere, vurdere og forbedre kvaliteten på tjenestene virksomheten skal levere. Forskjellen ligger i omfanget og formålet med de to tilnærmingene. Mens internkontrollansvaret er spesifikt rettet mot å sikre overholdelsen av lovkrav, er kvalitetsforbedring en mer generell metodikk for å oppnå kontinuerlig forbedring i enhver virksomhet.

En forsvarlig drevet barnevernstjeneste innebærer at den er organisert og styrt slik at tjenester og tiltak er i tråd med regelverket så barn som trenger det får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Kommunens internkontroll skal sikre at lover og forskrifter følges. Ansvar for å ha internkontroll ligger hos kommunedirektøren, men selve oppgaven med å utforme, kontrollere og eventuelt justere internkontrollen er i de aller fleste tilfeller delegert til personer som er tettere på tjenestene, i dette tilfellet er det barnevernsleder.

Kommuneloven § 25-1, andre og tredje ledd:

Kommuner og fylkeskommuner skal ha internkontroll med administrasjonens virksomhet for å sikre at lover og forskrifter følges. Kommunedirektøren i kommunen og fylkeskommunen er ansvarlig for internkontrollen.

Internkontrollen skal være systematisk og tilpasses virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold.

Ved internkontroll etter denne paragrafen skal kommunedirektøren

- a) utarbeide en beskrivelse av virksomhetens hovedoppgaver, mål og organisering
- b) ha nødvendige rutiner og prosedyrer
- c) avdekke og følge opp avvik og risiko for avvik
- d) dokumentere internkontrollen i den formen og det omfanget som er nødvendig
- e) evaluere og ved behov forbedre skriftlige prosedyrer og andre tiltak for internkontroll.

Barnevernsleder må ha en løpende oversikt over hvordan praksis er i egen barnevernstjeneste og vite om lover og forskrifter følges eller om arbeidet er ulovlig (uforsvarlig). I denne tilsynsaktiviteten er egenkontrollskjemaene og samleskjemaet støtteverktøy som underbygger barnevernsleders ansvar for å ha oversikt over praksis i egen barnevernstjeneste, og som bidrar til å avgjøre om tjenesten utøves i tråd med regelverket. Dersom det avdekkes at praksis ikke er i tråd med regelverket, må forholdene rettes.

Barnevernslleder må også kunne lede forbedringsarbeid slik at ulovlig/uønsket praksis korrigeres så raskt som mulig slik at praksis blir forsvarlig og i tråd med regelverket. I denne tilsynsaktiviteten er det utarbeidet materiell for å støtte dette ansvaret og gi barnevernleder veiledning om kunnskapsbaserte og praktiske metoder for å forbedre praksis i egen tjeneste.

Veiledningen skal bidra til felles forståelse innad i barneverntjenesten om hva i undersøkelsesarbeidet det er viktig å korrigere eller forbedre, støtte en årsaksanalyse til svikten og til å finne frem til hvilke tiltak som må til for å forbedre arbeidet, og hvordan barneverntjenestene kan forsikre seg om at tiltakene gir ønsket forbedring gjennom en ny egenkontroll.

Veiledningen bygger på forbedringskunnskap og relevante modeller for forbedringsarbeid i velferdstjenestene som Helsedirektoratet har utviklet. I [Forbedringsguiden 2024](#) er dette grundig beskrevet. Helsetilsynet anbefaler at barnevernstjenester som ønsker ytterligere innsikt i kunnskap om forbedring i velferdstjenestene bruker denne guiden og øvrige [ressurser](#) på Helsedirektoratets nettsider.

Barneverntjenesten beslutter selv om de vil ha veiledningen. Statsforvalter gir veiledningen, enten i individuell kontakt eller på felles møter med flere barneverntjenester. Barneverntjenestene kan også benytte støttematerialet på egenhånd.

Hele tilsynsaktiviteten er laget for å gi barnevernsledere erfaring med evaluering av praksis og gjennomføring av systematisk forbedringsarbeid når det er nødvendig. Målet med tilsynsaktiviteten er å bidra til å styrke både undersøkelsesarbeidet og internkontrollen i barnevernstjenestene.

6. Ny gjennomgang – har forbedringstiltakene virket?

Når forbedringstiltakene er iverksatt og har fått virke en stund, er det på tide med en ny gjennomgang av praksis. Dette gjøres ved egenkontroll av nye avsluttede undersøkelser. Kontrollen gjennomføres på samme måte som den første runden.

Svarene i egenkontrollskjemaet overføres til et nytt samleskjema. Samleskjemaet etter første og andre runde sammenlignes. Dette gir grunnlag for å vurdere om de iverksatte tiltakene har ført til forbedring av praksis eller ikke. Dersom de oppsatte målene ikke er nådd, må det bestemmes hvordan dette skal følges opp videre, og prosessen med forbedringsarbeid tar en ny runde.

Dersom barnevernstjenesten er fornøyd med forbedringene, er det viktig at det etableres styringstiltak som bidrar til å opprettholde den nye praksisen. Hvis barnevernstjenesten gjør ting annerledes nå enn før denne tilsynsaktiviteten – og dette virker – er det viktig at dette opprettholdes fremover.

Barnevernstjenesten sender nytt [samleskjema](#) til Helsetilsynet innen 31.12.2025.

Barnevernstjenesten sender både det nye samleskjema og en kort vurdering av om tiltakene har hatt ønsket virkning, og hvordan dette skal videreføres, eventuelt korrigeres og følges opp til statsforvalteren innen 31.12.2025.

Vær nøye med å ikke skrive sensitive eller taushetsbelagte opplysninger i samleskjemaet og planen for forbedringsarbeid.

Statsforvalteren gir Helsetilsynet en oppsummering av arbeidet med tilsynsaktiviteten i sitt/sine fylker innen utgangen av januar 2026.